

Mooi geweest

ANNEMARIE OSTER

Jurkjes

Wat ben ik blij dat ik antidepressiva slik. Al geruime tijd ga ik lierefluitend door het leven, zie ik de zon, al schijnt zij niet. Toch viel er afgelopen zondag, tijdens de door deze krant georganiseerde columnistenmarathon, een schaduw over

mijn geluk doordat ik op het laatste moment mijn visie op 2015 niet had bijgesteld.

Want wat wilde het ongelukkige toeval? De deelnemende columnisten werden geacht hun vooruitblik al op woensdag in te leveren. Maar net die dag kwam er – alsof de duvel ermee speelde (eigenlijk Iblis, maar die mag in de Koran niet meedoen) – een kink in de kabel: de aanslag in Parijs. Wat een slechte timing van die broertjes! Nu was mijn bijdrage te weinig actueel. Even zat ik met de handen in het haar, maar niet te lang want ik was net naar de kapper geweest.

Ondanks die gelukspillen ben ook ik me rotgeschrokken, ook ik ben Charlie, maar je suis nog net iets meer Annemarie. Als ik al ergens een mening over heb, dan spui ik die meestal met de grootste schroom, behalve als ik mijn licht mag laat schijnen over trivialiteiten als theater, televisie en lippenstift.

Andere columnisten hebben meningen, andere columnisten hebben de wijsheid, woede, ja, het geweten in pacht. Wie zit er dan nog te wachten op een bijdrage van mij? Ik zelf wel in de laatste plaats. Alleen aan het eind van dit stukje schiet ik misschien even uit mijn slof. (Niet meteen kijken.)

Overigens waren er zondag in De Rode Hoed in Amsterdam meer deelnemers die hun bekommernis voor zich hielden. Zo refereerde Paul Brill in zijn ironische column *De toestand van de wereld* aan mr. G.B.J. Hiltermann, ooit – ondanks of misschien juist dankzij zijn geringe lengte – de vleesgeworden Mening. Paul Onkenhout ver-

maakte het publiek met het steenkoolengels van Louis van Gaal, Aleid Truijens sprak een mooie wensdroom uit. En literatuurdeskundige Arjan Peters brak een lans voor het oeuvre van Gerard Reve, met sonore Reve-stem en al.

Andere columnisten hebben meningen, hebben de wijsheid, woede, ja, het geweten in pacht. Wie zit er dan nog te wachten op een bijdrage van mij?

Dit laatste tot mijn jaloezie want het stemgeluid van Annie M.G. Schmidt, aan wie mijn stukje was gewijd, is lastig te imiteren en bovendien herkent niemand het meer. Anders had ik het zeker geprobeerd. Het

lijft in een mantelpak en met grijzkekrulletjespruik, grote bril en dito glimlach.

Waren er dan onverhoopt boze baardmannen met kalasjnikovs de Rode Hoed binnengevallen, dan hadden ze mij vast overgeslagen. Niemand zo bomvrij als Annie M.G.: hors concours en boven iedereen verheven. Bestaat er een betere (bij)rol voor een bejaarde dame?

Toch groei ook ik steeds meer in die edelfiguranterol. Laatst zat ik in bus 170 – het kan ook 174 zijn geweest – met een medepassagier geanimeerd over knolselderijstampot te praten. En, eenmaal beland op het Leidseplein, waar ik opgestuwd door slagregens en windstoten bijna van mijn sokken werd gereden, lachte ik de brommerberijder (met zo'n bontkraagje) goedgemutst toe. Zelfs bij de aanblik van het voormalige Hirschgebouw, nu volgestouwd met Apple-apparaten, zakte mijn opperste stemming niet.

Temeer omdat daarnaast nog steeds een bescheiden winkelpandje staat: 'Tesselschade-Arbeid Adelt', een ogenblikke stilte in een wereld vol lawaai. Je kunt er geborduurde theemutsen, linnengoed en kinderkleertjes kopen. Van de hoogste kwaliteit. Dankzij een soort subsidie.

In de etalage hing een adembenemend tweetal: zachtblauw geruiten jurkjes. Smock! Er bleken nog pofmoutwjes aan te zitten ook. Aan mijn keel ontsnapte een diep gegrom, gevolgd door verrekkerd gelikkebaard, als van een pornokijker. Die jurkjes ging ik kopen voor mijn kleindochters.

En toen kreeg ik het te kwaad. Stel je toch voor dat die Lillekebek gelijk krijgt met zijn *Soumission*. En dat over twintig jaar mijn kleindochters in zwarte lappen worden weggestopt.

Daar kan geen antidepressivum tegenop.

Over de helft

INTERVIEW JOEP VAN LIESHOUT

In de serie Over de helft interviewt Cornald Maas net- of bijna-vijftigers over hun dilemma's. In aflevering 15: kunstenaar Joep van Lieshout. 'Als je de 100 jaar niet haalt, ben je een sukkel.'

Foto Adriaan van der Ploeg

Meneer Pastoor

Mijn 50ste verjaardag heb ik laten samenvallen met een vernissages – ben ik er ook meteen vanaf, dacht ik. Een markeerpunt was het wél: in de twee weken voor mijn 50ste heb ik er in hoog tempo veel beelden uit geperst. Dat was kennelijk nodig, nu ik op de helft van mijn leven was aangekomen. Nee, niet over de helft – het doel is toch dat ik minimaal 100 word. Als je dat niet haalt, ben je een sukkel.

Met alle realiteitszin: ik heb de helft van mijn scheppende carrière achter de rug. Ik denk dat ik zeker tot mijn 80ste werk blijf maken. En dat doe ik niet voor het geld of om te pleasen. Ik doe het voor mezelf, omdat ik het niet laten kan. Noem het een obsessie, of een verslaving. Maar ik doe het ook om cultuur te geven aan onze samenleving, omdat ik werkelijk denk dat mijn werk bijdraagt aan een betere wereld – in die zin ben ik een dominee, of liever, gezien mijn katholieke verleden, Meneer Pastoor.

Ik heb niet het gevoel dat de tijd dringt nu ik 50 ben geworden. Ik heb altijd al haast gehad en ik leef nu zelfs dynamischer dan een jaar of tien geleden. Toen ik 46 werd, heb ik een gezondheidsoffensief ondergaan: ik ben sindsdien 20 kilo afgevallen, ik doe aan sport, ik houd er zo veel mogelijk een gezonde levensstijl op na. Ik vond dat het nodig was: ik realiseerde me opeens dat mijn vader op zijn 46ste aan een hartaanval is overleden. Ik dacht: het zou toch wel heel sip zijn als ik nu, terwijl het zo goed gaat, zomaar de pijp uit zou gaan.

Ik was 9 toen mijn vader overleed – mijn oudere broer en zus waren op dat moment al het huis uit. De dood van mijn vader is grotendeels langs me heengegaan: ik was er nog te jong voor,

of misschien was het ook wel een verdigingsmechanisme. Er werd thuis niet over gesproken, maar het was ook weer geen probleem – taboes kenden we niet. Het was geen vetpot thuis, maar mijn moeder kon zich redden: we woonden in een twee-onder-een-kap-huis dat was afbetaald en ze had een pensioentje. Ze heeft nooit meer naar een man gezocht, voor zover ik weet. Ze is in elk geval altijd alleen gebleven.

Ik vind het echt jammer dat mijn vader zo vroeg gestorven is. Hij leek me een geschikte peer – een sellmade man die opgekomen was uit de krotten van de arbeidersklasse en zichzelf had opgewerkt tot personeelsmanager van een redelijk groot bedrijf. In de jaren vijftig en zestig reisde hij met mijn moeder voor zijn werk naar Noord-Afrika, naar Tunesië en Algiers, en naar

Curaçao, waar hij voor Shell olietanks voorbereidde en chemische installaties bouwde. Hij heeft in zijn jonge jaren geen fijne tijd gehad. Pas 20 was hij toen de oorlog ophield – hij heeft ondergedoken gezeten en machine-onderdelen gemaakt voor het verzet. In 1947 werd hij als dienstplichtig militair uitgezonden naar Indonesië. Je zou dus kunnen zeggen dat hij van zijn 15de tot zijn 25ste in een oorlogssituatie heeft gezeten – dat is geen omstandigheid waarin je leuke chica's tegen het lijf loopt.

Hij is, net als mijn moeder, geboren in Ede, twee katholieken in een Biblebelt-achtige enclave. Later kwamen ze in het Brabantse Ravenstein terecht, vlakbij Oss, waar ze altijd, in de ogen van de dorpingen, tot op zekere hoogte import zijn gebleven. Ik werd er geboren en groeide er op, en vond het er niks. Ik haat dorpen, anders dan degenen die opgroeien in de stad en naar de charme van het platteland verlangen. Ik moest zien te aarden in die benauwde gemeenschap van boeren en kleinsburgers die met primitieve dingen bezig waren, op brommertjes reden en de halve dag naar muziek van Status Quo luisterden. Ik voelde op artistiek vlak geen enkele verbintenis. Ik was een einzelganger, de enige in mijn klas met een bril, was liever met één goede vriend dan dat ik de hele tijd met een groep optrok. Ik interesseerde me vooral voor wetenschap en dan met name natuur- en scheikunde. Ik experimenteerde met watermonsters en bepaalde het zuurstofgehalte, legde mijn bevindingen vanaf mijn 10de vast in boekjes. Ik wilde wetenschapper worden. Maar mijn natuurkundeleraar, met wie ik het goed kon vinden en die ook een artistieke aanleg had, gaf mij een goed advies. 'Als je wetenschapper wordt, moet je heel lang studeren en heel goed zijn', hield hij me voor. 'Anders eindigt je als leraar, zoals ik. Maar als je kunstenaar wordt, ben je

BIOGRAFIE

Beeldhouwer en ontwerper Joep van Lieshout wordt op 28 september 1963 geboren in Ravenstein. Na zijn middelbare schooltijd in Oss meldt hij zich aan bij de Willem de Kooning Academie in Rotterdam. Hij maakt naam als beeldend kunstenaar en wordt gelauwerd met prijzen. In 1995 richt hij Atelier Van Lieshout op en in 2008 is hij een van de oprichters van de stichting AVL-Mundo, die cultuur wil ondersteunen. Opzien baart zijn in 2006 in opdracht van de SP ontworpen aanhangwagentje in de vorm van een vleestomaat. In 2014 opent op het landgoed van Kasteel Keukenhof de Vrijzichtsontstelling *Vrijstaat* en presenteert Van Lieshout, op 5 mei, *Het Orakel op de Dam*. Vanaf 10 januari 2015 is in de Amsterdamse Galerie Grimm de tentoonstelling *Power Hammer* te zien.

Vijftigers

Wat zijn de zorgen en dilemma's van de (net-)vijftiger? Welke verwachtingen zijn er nog? Is een belangrijke carrièremove (nog) denkbaar? Wat betekent het dat de kinderen het huis uit zijn of dat ouders ziek zijn en komen te overlijden? Hoe wordt gedacht over het eigen onvermijdelijk naderende afscheid van het leven?

Hoe richt je straks je laatste levensfase in? Cornald Maas, zelf net 50 geworden, interviewt in Over de helft mensen uit de generatie die nog volop in het leven staat, maar wel haast moet maken. De reeks is een vervolg op de serie Op de helft, waarvoor hij (net-)veertigers sprak.

Joep van Lieshout: 'Het is altijd makkelijk om op kunst af te geven. Je bent als kunstenaar al snel het pisaaltje.'

als het niet goed gaat nog altijd een kunstenaar, en heb je in elk geval de vrijheid.'

Ik besloot dus naar de Kunstacademie te gaan. Mijn moeder vond het geen probleem - ze is nogal van het *laissez faire*, in onze familie zijn er nooit ruzies geweest. Ik was pas 16 toen ik erheen ging en was in die zin, te midden van oudere studenten, een buitenbeentje. Ik was blij dat ik voor Rotterdam had gekozen en niet voor Amsterdam: Rotterdam is met zijn rauwe randjes veel meer mijn stad. Ik hou niet van opgelegde gezelligheid en praatjes met de burens. In de jaren tachtig, toen ik studeerde, was het er knetterhard, koud en lelijk: de tijd was veel militanter dan nu, met kraken, staken en punk. Amsterdam is niet veel veranderd sindsdien, behalve dat er meer yuppen zijn komen wonen, Rotterdam wél. In Rotterdam kon je oud-Hollands maten, niet dat ik er ooit aan meedeed, maar dat het mogelijk was, sprak me aan.

De eerste kunstwerken die ik maakte, gingen over de thema's die me nog altijd fascineren: zelfbeschikking, macht, wellust, vergankelijkheid, voortplanting, schoonheid, over het leven dus - in een zelfgecreëerde wereld vol machines en gebruiksvoorwerpen. Veel is er in de loop der jaren geschreven over wat ik maak, maar ik ben toch maar weinig mensen tegengekomen die er iets intelligents of waars over hebben gezegd, of iets gefundeerd naars. Ik heb respect voor mensen die je met steekhoudende argumenten neersabelen en ervoor zorgen dat je eervol wordt verslagen. Dat kan een goede wake-upcall zijn. Maar ik lees toch vooral brave stukjes, als ik ze al lees, want ik heb een slecht geheugen voor tekst.

In Duitsland is dat allemaal anders. Daar wordt veel beter gekeken en geanalyseerd. Daar verschijnen grondige stukken die er blijk van geven dat het cultuurbesef er beter is ontwikkeld dan hier. In familieverband worden musea bezocht, worden de klassieken bestudeerd en het onderwijs is er dedig. In Nederland wapperen we met Wolkers en Maarten 't Hart, in Duitsland wordt met Goethe en Plato gewapperd. Da's toch van een andere orde.

Ja, ik heb sculpturen gemaakt die hersenen en geslachtsdelen verbeelden. En ingewanden, baarmoeders en excrementen. Regelmatig wordt beweerd dat mijn werk provocatief is, maar ik geloof niet dat dit klopt. Vaak ben ik de katalysator en wordt wat ik maak door anderen aangegrepen om hun eigen denkbeelden duidelijk te maken. In 2009 was er een rel over mijn werk in Dordrecht. Ik had twee bushokjes gemaakt, een in de vorm van een ei, een in de vorm van een schedel. Ze verbeelden voor mij het leven, Alfa en Omega, alles tussen geboorte en dood. Alles kon open worden geïnterpreteerd. Dit werk was niet extreem, eerder een *crowdpleaser*, een allemansvriend. Maar de leidinggevenden van een streng gereformeerde school in de buurt stoorden zich eraan: 'Wij worden geprovoceerd', meldden ze, 'omdat wij geloven in leven na de dood'. Klinkklare onzin natuurlijk - Alfa en Omega is een thema uit de kunstgeschiedenis en komt potverdriëddubbeljes ook nog voort uit de Bijbel. Maar de kwestie haalde alle kranten en zelfs het *Jeugdjournaal*. Ik werd, zou je kunnen

'Als er obstakels zijn, word ik een beetje nijdig en ram ik ze kapot.'

→ Vervolg van pagina V17

zeggen, gekannibaliseerd: het is altijd makkelijk om op kunst af te geven en je bent als kunstenaar al snel het pisa-paaltje. Veel moeilijker is het om heisa rond een Hollywoodfilm te organiseren.

Nou ja, misschien is het wel zo dat critici bij mij een gevoelig punt raken als ze zeggen dat mijn werk oppervlakkig is. Ik ben nu eenmaal niet iemand met een intellectuele achtergrond. Maar dat hoeft geen belemmering te zijn. Ik ben een zelfmade man - net als mijn vader indertijd - die in vrijheid opereert en zijn ideeën over de wereld waarin we leven tamelijk intuïtief vertaalt in kunstwerken. Zonder tekst, en dus laat het veel ruimte voor een interpretatie. Ik kan als ik aan het werk ben behoorlijk monomaan zijn, op het autistische af. Ik ben in staat veel te produceren, maar in alles waar je goed in bent, zit ook iets waar je minder goed in bent. Het lukt mij niet om een jaar lang geconcentreerd aan één beeld te werken, dat dan het ultieme kunstwerk zou zijn. Ik ben veel meer een veldheer dan een kluisenaar.

Het besef dat vooral daagt nu ik 50 ben geworden, is dat kwaliteit iets is dat je altijd moet bevesten, of je nu jong of oud bent. Ik heb belangrijke dingen geleerd. Ik kan goed beeldhouwen, durf daarbij op mijn intuïtie te vertrouwen en maak gebruik van mijn wijsheid en faam om het een en ander te bereiken. Maar ik ben ook dingen kwijtgeraakt. Het jongehondgedrag en de onbevangenheid zijn voor een deel verdwenen. Het vizier is minder open. Tegelijkertijd denk ik dat als ze het over 'jonge kunstenaars' hebben het óók over mij gaat. Ik voel me geen ouwe lul als ik jonge mensen tegenkom. En als ik jonge vrouwen gadesla, denk ik niet: die is veel te jong voor mij. Ik denk gewoon: dat is een vrouw en

die loopt de eeuwige jachtvelden op.

Ik heb een vriendin, maar generally speaking vind ik het lastig om me vast te leggen en verbintenissen aan te gaan. Ik ga liever voorop in de aanval. Als er obstakels zijn, word ik een beetje nijdig en ram ik ze kapot. Als iemand 'nee' zegt, word ik juist wakker. Misschien zou voor elk huwelijk een automatische vervaldatum moeten worden vastgesteld. Het huwelijk wordt op die dag beëindigd, tenzij je tot verlenging besluit. Volgens mij zou zo'n afspraak veel mensen gelukkig maken.

Kinderen heb ik eigenlijk ook nooit gewild. Het droompad van een kunstenaar is toch dat je iets op de wereld zet wat er nooit is geweest en wat er altijd zal blijven, wat betekenis heeft en een spiegel is van de samenleving. Die ambitie zou door het hebben van kinderen worden gefnuikt. Ik zie het althans niet voor me dat mijn kind hooguit tien minuten per dag op mijn schoot zou zitten, om daarna weer jengelend door z'n moeder te worden afgevoerd. Mijn genetische materiaal prop ik niet in een kind, maar in duizend kunstwerken - en op die manier word ik onsterfelijk.

Atelier Van Lieshout bestaat dit jaar twintig jaar. Er werken twintig mensen en ik ben misschien wel uit op expansie, maar niet binnen deze organisatie. Ik geloof in een groep die erg betrokken is en dat verandert als er nog meer mensen zouden komen werken. Ik

'Als ze het over 'jonge kunstenaars' hebben, denk ik dat het ook over mij gaat'

denk op dit moment serieus na over de toekomst. Hoe kan ik mijn bedrijf bestendig maken voor de komende tijd? Ik denk na over een reorganisatie en over meer ruimte voor research en development. Anderen voeren mijn ideeën uit, maar het liefst maak ik nog altijd de dingen zelf. Ik geniet er elke keer van als ik 's ochtends naar het atelier ga, mijn overall aantrek, mijn handen vuilmaak en zonder vooropgezet plan denk wat zal ik vandaag eens maken?

Ideeën zijn er in overvloed: ik maak tekeningen die ik opsla in mapjes, anders vergeet ik ze. Er zijn meer ideeën dan ik kan uitvoeren en soms voelt dat alsof ik met m'n voeten in het moeras zit en niet meer vooruit kom. Dat het nu crisis is, helpt me juist: weerstand heb ik nodig. Ik houd daarbij de behoefte een brug te slaan tussen kunst met een grote K en het volk met een kleine v. Dat is de pastoor in mij. Ik maak ook werk dat door niet-specialisten te begrijpen is en voor de diehard-intellectuelen misschien te simplistisch is.

Toch zou ik de komende jaren nog een stap willen maken. Ik ben best bekend in de Nederlandse en Europese kunstwereld, maar ik zou graag nog eens de wereld veroveren. Dat is moeilijk, omdat er honderdduizend concurrenten zijn. Bovendien is de laatste tien jaar de commercie steeds overheersender geworden binnen de kunst. Machtige verzamelaars nemen de rol over van musea en specialisten, de prijzen zijn absurd geworden. En mijn werk is wel goed, maar niet heel commercieel. Welke liefhebber zou de hoogvoren die ik heb gemaakt, willen hebben? Hij zou dan eerst een loods moeten laten bouwen om het ding überhaupt op te slaan. Mijn beelden hebben ook een zwart randje, een schaduwzijde - en dat maakt ze niet tot de meest verhandelbare kunst.

Ik klaag niet hoor en de vooruitzichten zijn goed. Ik heb bovendien nooit schilderijen willen maken waarvoor mensen op een wachtlijst moeten staan, voor ze ze kunnen kopen. Het lukt me al dertig jaar om, volkomen autonoom, de beelden te maken die ik wil maken. En dat dit gelukt is, heb ik toch ook te danken aan mijn moeder die me nooit een strobed in de weg heeft gelegd. Ze kwam altijd naar mijn openingen, ze knipte dingetjes over mijn werk uit de krant. Ik weet niet of ze steeds begreep wat ik maakte, maar open opgetrokken wenkbrauw heb ik haar nooit kunnen betrapen. Mijn vader zou het, denk ik, fantastisch hebben gevonden, wat ik maak. Ik zou hem hier ook aan het werk hebben gezet. Zijn adviezen zou ik goed hebben kunnen gebruiken.

Mijn zus werkt hier een dag per week. Ze houdt de financiële zaken in het oog. Mijn moeder is nu 87. Ze dementeert. Ze herkent me nog wel, maar communicatie is niet langer mogelijk: er komt geen zinnig woord meer uit. Ze maalt de halve tijd, als een grammofoonplaat die steeds overslaat. Ik weet niet of ze nog gelukkig is. Het zet me wel aan het denken. Op het moment dat ik geen kunstwerken meer kan maken, zou ik eruit willen stappen. Daar wil ik een oplossing voor verzinnen.

Misschien is dit het beste scenario: dat ik de tijdsklok op 85 zet. En dat ik vanaf die leeftijd elk jaar op mijn verjaardag aangeef of ik het allemaal nog doorheb en of ik nog wil doorgaan. En dat ik anders de stekker eruit trek. Zo'n tijdsklok die automatisch in werking treedt, tenzij je 'm op snooze zet.

Elke donderdag tipt de V-redactie de concerten, voorstellingen en exposities die uw aanwezigheid waard zijn.

De beste cultuur voor

FOTO EPA

Acht keer Kraftwerk

KRAFTWERK

Van 16 t/m 23/1 in Paradiso, Amsterdam.
paradiso.nl

De Mensch-Maschinen uit Düsseldorf komen terug. Nog geen anderhalf jaar nadat pioniers van elektronische popmuziek, Kraftwerk, al in het Evoluon in Eindhoven optraden, doet de Duiste band het nog eens dunnetjes over. Maar liefst acht keer. Van 16/1 t/m 23/1 vertolkt de legendarische en invloedrijke band onder het mom *The Catalogue 12345678* in 3-D hun acht klassieke studioalbums integraal met 3d show. Van *Fahren auf der Autobahn* tot *Tour de France* zijn ze allemaal in Paradiso (Amsterdam) te horen.

MUZIEK

FLAMENCO BIËNNALE

Van 16/1 t/m 3/2 op diverse locaties in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven.
flamencobiennale.nl

De Flamenco Biënnale viert dit jaar zijn eerste lustrum. De frontlinie van de moderne flamenco is te zien en horen vanaf vrijdag. De laatste ontwikkelingen, de grote sterren, artistieke eigenheimers en nieuwe talenten worden gepresenteerd op diverse locaties in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven. Meer dan veertig dansprogramma's zijn te zien. Er zijn masterclasses en workshops, lezingen en films. Verwacht o.a. Belén Maya, Ana Morales, Peter Kalb, Flamenco Armazigh, Pablo Martín en Oene van Geel.

IL VIAGGIO A REIMS

Première 20/1 in het Muziektheater in Amsterdam. Aldaar t/m 8/2.
dno.nl

De Nederlandse Opera vertoekt Rossini's gelegenheidswerk dat de componist schreef voor de kroning van koning Karel X van Frankrijk. De kroning maakt zelf deel uit van de opera *Il viaggio a Reims*. Vrolijk feestelijk muziektheater bedoeld om de sterren van Rossini's tijd te laten schitteren. Dirigent Stefano Montanari heeft de muzikale leiding en de regie is in handen van Damiano Michieletto.

Twee keer jazzgigant James Blood Ulmer

JAMES BLOOD ULMER

Op 15/1 in het Bimhuis in Amsterdam en op 16/1 in LantarenVenster in Rotterdam.
lantarenvenster.nl

Jazzgigant en gitaarvernieuwer sinds de jaren zeventig James Blood Ulmer, de man die ooit de missing link tussen Jimi Hendrix en Wes Montgomery werd genoemd, speelt vanavond in het Bimhuis met zijn trio Music Revelation Ensemble en morgen in LantarenVenster.

MEER MUZIEK

POP Vanavond en 16/1 zijn nog ingeruimd voor nieuw Europees poptalent op het Groningse festival **Eurosonic**. Op 17/1 is het de beurt aan de Nederlandse acts op **Noorderslag**. In de Oos-

terpoort (Groningen) kun je luisteren naar o.a. **Typhoon**, **Blaudzun**, **Emil Landman**, **Dotan**, **Maaike Ouboter**, **De Jeugd Van Tegenwoordig**, **Monomyth**, **John Coffey**, **Kuenta I Tambu** en **The Kik**. Vanavond is de sensuele electro-pop van de Belgische **Oscar and the Wolf** te horen in het Paard van Troje (Den Haag) en 17/1 in TivoliVredenburg (Utrecht). **Matthew Caws**, de zanger/leadgitarist van de Amerikaanse band **Nada Surf**, doet een minitournee door Nederland met zijn melodieuze popsongs. Vanavond in de Mezz (Breda), 17/1 in het Patronaat (Haarlem), 18/1 Ekko (Utrecht), 19/1 Vera (Groningen) en 21/1 het Burgerweeshuis (Deventer). De slowcore van Amerikaanse indie-rockers **Low** is 17/1 te horen in TivoliVredenburg (Utrecht). De Nederlandse soulzangeres **Shirna Rouse** zingt vanavond in de Effenaar (Eindhoven). Daarna volgt een Nederlandse clubtoer in de maand januari • **Robert Jan Stips**, componist en toetsenist van The Nits, gaat solo. De eerste van zijn reeks eenmansconcerten geeft hij 19/1 in het Frits Philips Muziekgebouw (Eindhoven). Er volgt een tour. **KLAS-SIEK** **Nikolaj Loeganski**, veelvuldig vergeleken met Svatoslav Richter, is een van de grootste Russische pianisten van zijn generatie. Hij speelt 16/1 stukken van Schubert en Tsjajkovsky in het Frits Philips Muziekgebouw (Eindhoven). • Het **Nieuw Ensemble** stelt Romaanse sereniteit tegenover Germaanse ernst en expressie op 18/1 als het stukken speelt van o.a. Luigi Dallapiccola, Giuliano Bracci, Schönberg en Michscha Käser in het Muziekgebouw aan 't IJ (Amsterdam). • De intieme en spraakmakende **Don Giovanni** productie die dirigent **Jan Willem de Vriend** **Het Symfonieorkest** en regisseur Eva Buchmann ontwikkelden voor het operafestival van St. Moritz is in Nederland te zien. Op 18/1 is de première in Odeon (Zwolle) waarna een tournee volgt • Schuberts **Winterreise** werd door regisseur Johan Simons samen met bariton Georg Nigl en pianist Andreas Stäier geïncenseerd tot een theatrale uitvoering. Het **Ensemble Intercontemporain** voert samen met **Muziektheater Transparant** **Winterreise** uit op 19/1 in De Doelen (Rotterdam). • Op 21/1